

Aanvraag Ontheffing Ff-Wet voor Tijdelijke Natuur te Den Hoef (Rosmalen, gemeente 's-Hertogenbosch)

2 juli 2010

Achtergrond

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wil de ontwikkeling van tijdelijke natuur in Nederland bevorderen. In een beleidslijn wordt beschreven wat onder tijdelijke natuur wordt verstaan en waarom en hoe het Ministerie de ontwikkeling daarvan wil stimuleren. Het idee is om ruimte te scheppen voor tijdelijke natuur in de niet voor natuur bestemde 35.000 hectare die jaarlijks braak ligt in afwachting van de uiteindelijke inrichting. Dat kan door terreineigenaren van te voren een ontheffing Flora- en faunawet te geven voor het weer opruimen van de ontstane natuur. Zonder deze ontheffing vooraf zullen zij de natuur - m.n. beschermde soorten - blijven weren uit hun terrein. Daarmee werkt de Flora- en faunawet voor dit soort terreinen anders uit dan zij beoogt.

Het Ministerie wil Tijdelijke Natuur bevorderen door in iedere DLG-regio een pilot te laten begeleiden (door Bureau Stroming en ARK). Er is een eerste ontheffing afgegeven aan Haven Amsterdam (regio West). Ook gemeente Almelo kreeg recent (22 juni 2010) een ontheffing.

Uitreiking 1^e ontheffing Tijdelijke Natuur door Minister Verburg

Er lopen momenteel aanvragen in regio Oost (Eeserwold te Steenwijk), West (Havenbedrijf Rotterdam) en Noord (Meerstad). Deze aanvraag is de eerste in DLG regio Zuid. Gemeente 's-Hertogenbosch wil gebruik maken van het concept om in De Hoef (Rosmalen) natuur extra de ruimte te geven. Het betreft een gebied van totaal 4,5 hectare: 1,8 hectare aan de noordwestzijde en 2,7 hectare aan de zuidzijde van De Hoef. Beide terreinen worden met elkaar verbonden door openbaar groen en waterberging die als onderdeel van de 1^e planfase van De Hoef zullen worden aangelegd. Bureau Stroming en ARK ondersteunen de gemeente bij het opstellen van deze aanvraag.

Verdere informatie over Tijdelijke Natuur is te vinden op

<http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/38/TijdelijkeNatuur.html>

Als bijlage bij deze onderbouwing zijn toegevoegd:

- concept Beleidslijn Tijdelijke Natuur (Stroming, in opdracht van LNV).
- Tijdelijke Natuur en beschermde soorten: permanente winst. Een ecologische onderbouwing (ARK, in opdracht van InnovatieNetwerk).
- Een inschatting van soorten die zouden kunnen verschijnen: 'Tabel potentiële beschermde soorten tijdelijke natuur Rosmalen concept'.
- Ecologische inventarisatie 'Quick scan natuurwaardes De Hoef'
- 'voorontwerp bestemmingsplan De Hoef'
- 'Gedragscode flora- en faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector'
- 'Gedragscode Flora- en faunawet - Samenvatting'
- Verbeelding behorend bij het voorontwerp-bestemmingsplan De Hoef e.o (in procedure gebracht op 26 oktober 2009).
- kaart fasering bouw '100407 - Tekening tbv Tijdelijke natuur De Hoef'
- 'LF de hoef locatie 1 op 5000 - fasering'
- 'Beschikking Tijdelijke Natuur Amsterdam'
- Flora- en faunawet en Formulier 'Aanvraag Flora en Fauna vs4[1]' (niet fysiek toegevoegd, wordt als bekend verondersteld)

Hierbij antwoord op de vragen van het formulier 'Aanvraag Flora en Fauna vs4[1]'

(Met LNV en DLG is afgesproken niet het formulier in te vullen, omdat dit op teveel punten niet relevant is voor de pilots Tijdelijke Natuur. In plaats daarvan wordt dit document ingediend. Dit document volgt wel de vragen van het formulier.)

1a) Wie vraagt de ontheffing aan:

Stadsontwikkeling gemeente 's-Hertogenbosch
Mw ir. M.E.J. Croes
Afdelingshoofd Openbare Ruimte en Verkeer
Postbus 12345
073-615.5688
073-615.5321
m.croes@s-hertogenbosch.nl

1b) Contactpersoon:

Stadsontwikkeling gemeente 's-Hertogenbosch
Mw. ir S.M.G. de Jong
Projectleider afdeling Projectmanagement
Postbus 12345
073-615.5872
073-615.5678
s.dejong@s-hertogenbosch.nl

2) De projectnaam is: Tijdelijke Natuur De Hoef (Rosmalen).

3) De werkzaamheden of activiteiten zullen worden uitgevoerd in de gemeente 's-Hertogenbosch in de provincie Noord-Brabant.

4) De ontheffing wordt aangevraagd voor de maximale toegestane periode van 10 jaar (conform de concept Beleidslijn Tijdelijke Natuur). De mogelijkheid wordt opengehouden om na de periode van 10 jaar verlenging aan te vragen, hoewel de verwachting is dat het project binnen enkele jaren gereed zal zijn.

5) De ontheffing wordt aangevraagd voor ruimtelijke ingrepen. Belangrijk bij deze aanvraag is het feit dat de bomenrijen die gebruikt zouden kunnen worden door fouragerende vleermuizen vrijwel allen gehandhaafd blijven in de uiteindelijke. De nieuwe situatie zal naar verwachting zelfs gunstiger zijn voor vleermuizen dan de uitgangssituatie (kort gemaaide sportvelden), want er komt een groene ader, groenzones (die o.a. vlindervriendelijk worden ingericht) en een permanente pool.

Zie hieronder een beeld van de uitgangssituatie en de uiteindelijke inrichting (afkomstig uit het voorontwerp Bestemmingsplan De Hoef e.o., oktober 2009).

Huidige situatie

Nieuwe situatie

6) De ontheffing wordt aangevraagd vanuit het belang 'Bescherming van flora en fauna (belang b)'. De ontheffing wordt tevens aangevraagd in het belang van 'Onderzoek' (Flora- en faunawet art 75, lid 6, aanhef en onder a).

Voor het antwoord op deze vraag wordt verder verwezen naar de concept beleidslijn Tijdelijke Natuur. Op blz. 14 worden de voorwaarden genoemd:

"Het Ministerie zal toestemming verlenen (het betreft hier ontheffing vooraf) indien aan elk van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) Het gebied zal met zekerheid een andere inrichting krijgen (houden) dan die van natuurgebied;*
- b) De niet natuurbestemming ligt vast in een bestemmingsplan;*
- c) In het gebied kan gedurende minimaal een half jaar natuurontwikkeling plaatsvinden."*

De Hoef voldoet aan de genoemde voorwaarden. Zie bijgevoegde documenten 'voorontwerp bestemmingsplan De Hoef' en voor de fasering '100407 – Tekening tbv Tijdelijke natuur De Hoef'. Het gebied heeft als primaire bestemming 'wonen', maar ook 'groenvoorziening', 'kantoor' en 'gemengd'. Er zijn geen delen met de bestemming 'natuur'.

Op blz. 14 van de concept beleidslijn Tijdelijke Natuur staat verder:

“Het Ministerie verleent deze ontheffing omdat hiermee een bijdrage wordt geleverd aan het realiseren van de doelstelling van de Nederlandse en Europese natuurbeschermingswetgeving. Tijdelijke natuur draagt immers bij aan duurzame instandhouding van de inheemse flora en fauna van Nederland. Het belang op grond waarvan de ontheffing wordt verleend is de bescherming van flora en fauna (artikel 2, derde lid, onderdeel b, Vrijstellingsbesluit). Voor zover de ontheffing betrekking heeft op pilots wordt de ontheffing tevens verleend in het belang van onderzoek (artikel 75, zesde lid, onderdeel a, Flora- en faunawet).”

7) De ontheffing wordt aangevraagd voor de soorten van bijlage IV HR en/of bijlage 1 besluit vrijstelling.

Voor de algemene soorten geldt een algemene vrijstelling. Met betrekking tot vogels is het niet te verwachten dat zich op de locatie soorten zullen vestigen die ook buiten het broedseizoen daar een vaste verblijfplaats hebben.

Het bijgevoegde rapport ‘Tabel potentiële beschermde soorten tijdelijke natuur Rosmalen concept’ geeft een opsomming van beschermde soorten met een kans op verschijnen. Beschouwd zijn alle soorten van bijlage 1 van de AMvB Flora- en Faunawet en van bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Ontheffing wordt aangevraagd voor de volgende soorten genoemd in de concluderende tabel 3: rugstreppad, heikikker, poelkikker, kamsalamander, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger.

M.b.t. de vleermuizen wordt opgemerkt dat de gebouwen zijn onderzocht en er geen aanwijzingen zijn gevonden dat deze worden gebruikt als rust- of kraamplek. Ook de bomen lijken nog niet oud genoeg, waarbij bovendien de bomen in grote meerderheid blijven staan in de uiteindelijke inrichting.

Tijdens de 1e fase wordt een permanente poel aangelegd. Overwogen wordt om in het kader van Tijdelijke Natuur in het gebied dat als laatste wordt ontwikkeld een tijdelijke poel aan te leggen. Dit om tijdelijke natuur meer kans te geven te profiteren van het gebied en de tijdelijke natuur aantrekkelijker te maken voor omwonenden. Deze poel kan heikikker, poelkikker en kamsalamander trekken. Daarnaast wordt ter plekke van het zuidelijk plandeel van De Hoef (waar geen zandopslag is) het maaibeheer afgestemd op het stimuleren van tijdelijke natuur.

Verzocht wordt om de in de beschikking voor tijdelijke natuur in Haven Amsterdam (d.d. 15 juli 2009, bijgevoegd) opgenomen volgende zinnen over ‘overige soorten’ ook op te nemen in de beschikking voor De Hoef:

“De ontheffing geldt voor de soorten die hierboven zijn genoemd. Het is echter mogelijk dat zich in de toekomst soorten gaan vestigen die niet in deze ontheffing zijn genoemd of die hierboven zijn afgewezen. Als soorten worden aangetroffen op

welke deze ontheffing geen betrekking heeft moet u deze melden bij Dienst Regelingen. De ontheffing zal dan worden aangepast."

M.b.t. dieren wordt ontheffing aangevraagd voor artikel 11 (voor 'beschadigen', 'vernielen', 'wegnemen' en 'verstoren'.

Er zal worden gewerkt volgens de gedragscode flora- en faunawetgeving van Bouwend Nederland.

Belangrijk in dit verband is natuurlijk dat aan de modus operandi vanuit LNV niet meer eisen worden gesteld dan de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) voorschrijft.

8-10) Deze vragen zijn niet relevant, aangezien geen ontheffing wordt aangevraagd voor 'Beheer en schadebestrijding, het gebruik van verboden vangmiddelen, de opvang van wilde dieren of de ringplicht van gefokte dieren'.

11) Ontheffing wordt mede aangevraagd voor 'onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie'.

Het terrein is grotendeels toegankelijk voor het publiek en is beschikbaar voor onderzoek en onderwijs. Mogelijkheden om dit te bevorderen zullen worden onderzocht.

In de uiteindelijke inrichting komt een park dat natuurvriendelijk wordt ingericht. Het wordt kruidrijk, met een extensief en wisselend maaibeheer, waarvan naast planten ook vlinders zullen profiteren. Er wordt samengewerkt met IVN. Onderzocht zal worden of ook samengewerkt kan worden in de periode dat er tijdelijke natuur is. Gedacht wordt o.a. aan excursies onder leiding van deskundige natuurgidsen.

12-13) zie antwoord op vraag 7.

14-21) Deze vragen zijn niet relevant, aangezien geen ontheffing wordt aangevraagd voor 'Biologische bestrijders van ziekten, plagen en onkruiden'.

Activiteitenplan (zie blz. 9-10 van het formulier 'Aanvraag Flora en Fauna vs4[1]'):

A en C) De exacte locatie is te vinden op bijgevoegde documenten '100407 - Tekening tbv Tijdelijke natuur De Hoef' en 'LF de hoef locatie 1 op 5000 - fasering'.

B) NVT

D-G) Deze vragen zijn niet relevant, aangezien er geen sprake is van ruimtelijke ingrepen. Ontheffing wordt aangevraagd voor het gehele gebied. Opgemerkt moet worden dat het bestaande depot in het noordwestelijke plandeel gebruikt blijft worden. De ontwikkeling zal gefaseerd plaatsvinden, zie de bijgevoegde kaart: '100407 - Tekening tbv Tijdelijke natuur De Hoef'.

H-I) In overleg met IVN wordt een monitoringsplan opgesteld. Op deze wijze zal de ontwikkeling van de tijdelijke natuur en een aantal soorten kunnen worden gevolgd. Deze informatie is van belang voor verdere ontwikkeling van het concept tijdelijke natuur en initiatiefnemers en IVN proberen daar op deze wijze verder aan bij te dragen.

J) NVT

K) NVT

L) Het pilotgebied ligt midden in Rosmalen, in de gemeente 's-Hertogenbosch. Het is daarmee een bij uitstek geschikte plek om de doelstelling natuur en mensen verbinden uit de concept beleidslijn te helpen invullen. Zie blz. 5 van de concept beleidslijn (bijgevoegd):

“Terreinen met tijdelijke natuur kunnen ook belangrijk zijn voor mensen. Ze liggen vaak dicht tegen bebouwing aan, omdat hier de meeste ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden. Bovendien is tijdelijke natuur vaak ruig en robuust waardoor deze meestal tegen een stootje kan. Vroeger waren er in Nederland volop mogelijkheden om rond te zwerven in de omgeving van stad en dorp, door weilanden en stukjes natuur of plekjes die geen duidelijke bestemming leken te hebben. Ook nu is er nog een duidelijk behoefte aan dit soort terreintjes, zeker bij kinderen. Tijdelijke natuur kan dus de volgende betekenis hebben voor mensen:

- *ze kunnen een vorm van recreatie bieden, zoals struinen en boomhutten bouwen, die in de meeste (permanente) natuurgebieden niet is toegestaan;*
- *door de ligging, dicht bij de eigen woonomgeving, kunnen mensen meer verbonden raken met de natuur in hun omgeving en (ver) daarbuiten.*

In principe is tijdelijke natuur toegankelijk voor mensen. Voor betreding van het terrein kan wel toestemming van de eigenaar nodig zijn. In sommige gevallen echter, bij voorbeeld als tijdelijke natuur zich bevindt te midden van gevaarlijke installaties of als er sprake is van drijfzand, kan afsluiten van het terrein noodzakelijk zijn.”

M) Het gebied ligt midden in Rosmalen, geïsoleerd van natuurgebieden. Voor pioniersoorten – de soorten die primair profiteren van tijdelijke natuur – is dat overigens geen probleem omdat deze soorten zich goed kunnen verplaatsen en een strategie hebben die is gericht op het vinden en benutten van nieuwe kansen.

N) In het gebied fourageren verschillende soorten vleermuizen.

O) Zie voor een verantwoording van de verspreidingsinformatie ‘Tabel potentiële beschermde soorten tijdelijke natuur Rosmalen concept’.

P-S) NVT

T) Er zal worden gewerkt volgens de gedragscode van Bouwend Nederland (bijgevoegd).